

Gezondheidsrisico's Illegale Doping via Internet

**Hans Wassink
Bart Coumans
Olivier de Hon**

September 2010

© Dopingautoriteit, Capelle aan den IJssel

Enkele internetquotes.....

'De sporter is zelf de schuldige als het misgaat'

'We take special pride in offering our customers the finest and best quality steroids available'

'De anabolen University'

'Ik bied alleen informatie aan (...). Wil je anabole steroïden via het internet bestellen, maar kom je er niet achter welke leverancier betrouwbaar is? Ga dan naar [Steroid Encyclopedia!](#). Een absolute aanrader!'

'It is our goal to help you become a more informed consumer especially in buying drugs like steroids to help you achieve your goals of becoming a better athlete'

'Wat u nodig hebt, wanneer u het nodig hebt'

'ANABOLICWEB.COM website was developed to inform professional bodybuilders who legally have the right to use anabolic steroids'

'Voor al uw anabolica en aanverwanten tegen een betaalbare prijs'

'www.britishdragon.com is the only official domain of British Dragon. All other domains that seem to be associated with British Dragon present counterfeit products. The quality of these products is not guaranteed by British Dragon and they are potentially hazardous to your health. British Dragon takes no liability for use of products that cannot be verified as authentic British Dragon product'

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Summary	5
Inleiding	6
Aanleiding	6
Doelstelling rapport	6
Beoogd resultaat	7
Methode	8
Literatuuronderzoek	8
Eigen internetonderzoek	8
Resultaten	9
Literatuuronderzoek	9
Eigen internetonderzoek	14
Conclusies & Aanbevelingen	25
Doel onderzoek	25
Conclusies	25
Aanbevelingen	27
Referenties	29

Samenvatting

Gezondheidsrisico's Illegale Doping via Internet

In Nederland zijn naar schatting ruim 160.000 dopinggebruikers die deze middelen met name gebruiken voor cosmetische doeleinden, namelijk meer spiermassa en minder vetmassa. Het vermoeden bestaat dat een aanzienlijk deel van deze gebruikers doping via internet aanschafft. Het doel van dit onderzoek is om een beter beeld te krijgen van de internethandel van dopinggeduide middelen en de daarmee gepaard gaande (extra) gezondheids- en andere risico's.

Hiervoor is een overzicht gemaakt van in Nederland verricht onderzoek naar illegale dopinghandel via internet. Daarnaast zijn in de periode november 2009 tot en met februari 2010 websites bekeken die met name anabole steroïden en groeihormoon aanbieden. Hierbij is een selectie en een kwalitatieve analyse gemaakt van de (extra) gezondheidsrisico's op basis van de informatie en adviezen op de desbetreffende websites.

Op basis van het onderzoeksoverzicht kan geconcludeerd worden dat het lijkt dat de handel van illegale doping via internet toeneemt. Er zijn enige indicaties dat deze middelen vaker vervalst zijn dan de 'reguliere' dopinghandel. De meest recente schatting geeft aan dat zo'n 30% van de gebruikers via internet dopinggeduide middelen koopt. Internet speelt een onmiskenbare rol in de informatievoorziening ook bij het zoeken naar koopmogelijkheden. Naast gezondheidsrisico's zitten er ook financiële en juridische risico's aan het kopen via internet.

Bij de analyse van websites die illegale doping aanbieden komen diverse risico's naar voren. Naast het feit dat het gebruik van doping al gezondheidsrisico's geeft en bekend is dat 50-60% van de illegale middelen vervalst is, lopen gebruikers extra risico's door de gegeven adviezen. Er worden geregeld forse beginnersdoseringen geadviseerd, men doet makkelijk over gebruik en er is sprake van onevenwichtige informatieverstrekking (gevaren worden gebagatelliseerd; risicogroepen zoals minderjarigen en vrouwen worden niet specifiek gewaarschuwd).

De bevindingen uit dit onderzoek zullen worden gebruikt in de preventie-activiteiten van de Dopingautoriteit gericht op vooral sporters en fitnessinstructeurs in fitnesscentra. Om trends beter in kaart te brengen zal in toekomstige prevalentie-onderzoeken dit aspect meegenomen dienen te worden. Van gewoon medicijnverkoop op internet is bekend dat de kwaliteit fors kan variëren. Het verdient aanbeveling om de kwaliteit en de risico's van de illegale dopinghandel van internet te (blijven) monitoren. Tot slot wordt samenwerking en uitwisseling met de VWS-campagne 'Het gevaar van internetpillen' en het Trimbos-instituut aanbevolen.

Summary

Health Risks of Illegal Doping Trade over the Internet

In the Netherlands it is estimated that there are 160,000 doping users who take these substances particularly for cosmetic purposes, i.e. more muscle and less body fat. It is suspected that a significant proportion of these users purchase doping over the internet. The purpose of this research is to better understand the doping trade over the internet and the associated (additional) health and other risks.

An overview of research in the Netherlands on illegal doping trade over the internet was done. In addition, during the period November 2009 to February 2010 sites were reviewed in particular those selling anabolic steroids and human growth hormone. A selection of these websites was made followed by a qualitative analysis of the (additional) health risks based on the information and advices on these websites.

Based on the research overview it can be concluded that it seems that the trade of illicit doping over the internet increases. There are some indications that these substances are more often counterfeited than the 'regular' doping trade. The most recent estimate indicates that approximately 30% of the doping buyers buy the substances over the internet. Internet plays a distinct role in information even when only looking for buying opportunities. Besides health risks, there are also financial and legal risks of buying these products over the internet.

The analysis of websites offering illegal doping brings various risks to the fore. Besides the fact that the use of doping already gives substantial health risks and that 50-60% of illegal doping is counterfeited, users run additional risks following the advices given. Large doses are almost standard advice to beginners, and on websites the tone of voice about doping use is frivolous and the information given is very unbalanced (risks are minimized; risk groups like minors and women are seldom specifically warned).

The findings from this research will be used in the prevention and education activities of the Anti-Doping Authority of the Netherlands mainly focused on athletes and fitness instructors in gyms. To better map trends, future prevalence studies should include doping trade over the internet. It is known that ordinary drug sales over the internet can vary considerably in quality. It is recommended that the quality and risks of the illicit doping trade over the internet should be monitored. Finally, cooperation and exchange with the national Health Campaign 'The dangers of internet medication' and the Trimbos Institute (centre on mental health and drug addiction) are recommended.

Inleiding

Aanleiding

Volgens het meest recente onderzoek in Nederland naar prestatiebevorderende middelen onder fitnessbeoefenaars heeft naar schatting 8,2% in het afgelopen jaar dopinggeduide middelen gebruikt (Stubbe e.a., 2009). Naar schatting zijn zo'n 2 miljoen mensen in Nederland lid van een fitnesscentrum of sportschool (Lucassen & van Schendel, 2008). Dat zou dus neerkomen op ruim 160.000 dopinggebruikers momenteel binnen de fitnessbranche. Verder bestaat er een groep van cosmetische sporters die niet in een fitnesscentrum traint, maar dat bijvoorbeeld thuis doet. Dit blijkt uit contacten aan de Doping Infolijn van de Dopingautoriteit en personen die zich melden bij de anabolenpoli aan het VUMC in Amsterdam. Het is onduidelijk hoe groot deze 'thustrain'-groep is. In totaal gaat het wat betreft het aantal gebruikers van dopinggeduide middelen om een aanzienlijke groep in Nederland.

Dopinggeduide middelen zijn merendeels medicijnen, die in dit geval niet gebruikt worden om een ziekte te bestrijden, maar om het lichaam te verfraaien en/of bijwerkingen van andere dopinggeduide middelen tegen te gaan. Het accent ligt daarbij op het vergroten van de spiermassa en het verlagen van het vetpercentage. Dopinggeduide middelen worden vrijwel altijd illegaal verkregen. De illegale productie en verkoop van geneesmiddelen is namelijk verboden en artsen zijn niet (gauw) genegen deze geneesmiddelen om niet-medische redenen te verstrekken, dat zou in strijd zijn met hun beroepscode.

Algemeen wordt aangenomen dat naast de illegale verkoop via dealers, collega-sporters e.a. veel illegale doping via internet wordt aangeboden en verkocht. Signalen lijken er op te duiden dat de illegale handel via internet toeneemt. Ook is bekend dat de handel van medicijnen in het algemeen via internet steeds grotere vormen aanneemt en mogelijk ook met steeds meer gevaren gepaard gaat. Volgens een ruwe schatting zou momenteel 10% van de wereldhandel in geneesmiddelen vervalst c.q. niet authentiek zijn, hoewel er grote verschillen kunnen bestaan tussen Westerse en niet-Westerse landen (Cockburn e.a., 2005). In de Westerse landen (i.e. grootste deel Europa, VS, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en Japan) ligt het onder de 1% (WHO, 2008; 2010). In landen uit de voormalige Sovjet-Unie ligt het boven de 20% en in vele landen in Afrika en in delen van Azië en Zuid-Amerika is meer dan 30% vervalst. Verkoop via internetsites die hun fysieke adres verborgen houden scoren het hoogst met maar liefst meer dan 50% vervalste geneesmiddelen (WHO, 2008; 2010).

Doelstelling rapport

Dit rapport moet een duidelijk beeld geven van wat er momenteel via internet op Nederlandse sites dan wel op buitenlandse sites gericht op Nederlandse cosmetische sporters wordt aangeboden aan illegale dopinggeduide middelen en de daarmee gepaard gaande gezondheidsrisico's.

De verkoopstatus op internet is een lastig te definiëren medium. Sites komen en gaan, zeker als het om illegale verkoop gaat. Het zal dus een meer kwalitatief dan kwantitatief onderzoek zijn, waarbij het vooral gaat om mogelijke

gezondheidsrisico's in te schatten. Bijvoorbeeld aan de hand van het type middelen, slik- en spuitadviezen, doseringen, voorstellen voor combinaties, laagdrempeligheid etc.

Ook zullen alle onderzoeken die tot dusver in Nederland zijn verricht en waarbij gekeken is naar de internethandel in dopinggeduide middelen geanalyseerd worden en zal indien mogelijk een schets van de ontwikkelingen worden gegeven.

Beoogd resultaat

Het beoogd resultaat van dit onderzoek is een rapport met:

1. Een overzicht van reeds eerder in Nederland verricht onderzoek naar illegale internethandel van dopinggeduide middelen;
2. Een globaal beeld wat er op internet wordt aangeboden aan dopinggeduide middelen t.b.v. cosmetische sporters in Nederland, in het bijzonder anabole steroïden;
3. Een analyse van (extra) gezondheidsrisico's op basis van informatie en aanbevelingen die op genoemde sites worden gegeven;
4. Aanbevelingen voor interventies op het gebied van voorlichting, preventie en onderzoek op basis van de voorgaande punten.

Methode

Literatuuronderzoek

Alle onderzoeken naar gebruik en handel van illegale dopinggeduide middelen in Nederland zijn bekeken en zijn gescreend op de vraag hoe gebruikers hun doping hebben verkregen en met name de rol van internet daarbij.

Eigen internetonderzoek

Van medio november 2009 tot medio februari 2010 is via Google gescreend met 'Anabolen te koop' en 'Groeihormoon kopen'. Hierbij is gezocht naar sites in het Nederlands of op Nederland gerichte sites. Op basis van de zoekresultaten is een top 40 samengesteld en die websites zijn nader bekeken. Daarnaast zijn in juni 2010 de sites nog eenmaal bekeken om te bezien of en hoe ze veranderd zijn.

Factoren die in het kader van de gezondheid een risico kunnen spelen zijn o.a.:

- Aanbevolen hoeveelheden, bijv. bij de eerste kuur.
- Geen of nauwelijks waarschuwingen over bijwerkingen in het algemeen dan wel voor speciale doelgroepen als vrouwen of minderjarigen.
- Geen advies voor medische screening.
- Illegaal productieproces met risico's op vervalsingen en vervuilingen (steriliteit).

Resultaten

Literatuuronderzoek

Internet is eigenlijk nog een vrij recente ontwikkeling. Twintig jaar geleden bestond het niet eens. Het internet voor iedereen bestaat pas vanaf 1993 en pas in 1996 was internet min of meer algemeen bekend bij het grote publiek (bron: Wikipedia).

Hieronder volgen in chronologische volgorde Nederlandse onderzoeken naar dopinggebruikers (met name uit de anders georganiseerde sport c.q. fitness) en (internet)handel. Voor de volledigheid en het historisch overzicht zijn ook onderzoeken uit midden jaren negentig toegevoegd waarin onderzoek binnen de hierboven genoemde doelgroep werd gedaan.

1994 - Lijf, Sport & Middelen-onderzoek

In dit eerste onderzoek in Nederland in 1994 naar het gebruik van prestatieverhogende middelen onder jongeren (15-25 jaar) in twee regio's (Eemland en Rotterdam) werd geheel niet gevraagd naar hoe men aan deze illegale middelen was gekomen (Vogels e.a., 1994).

1996 - Onderzoek NK-bodybuilding

Het onderzoek van De Boer e.a. (1996) onder mannelijke en vrouwelijke (wedstrijd)bodybuilders twee jaar later bevatte wel vragen aan gebruikers over de herkomst van middelen, maar internet was toen nog geen antwoordmogelijkheid. Op de vraag naar de leverancier van de anabole steroïden bleek de belangrijkste leverancier een tussenpersoon te zijn, 56% van de ondervraagden noemde dit (zie tabel 1). Bij 38% was dit de trainer of coach. Lager scoorden de huisarts (8%), andere bodybuilders (7%), een sportarts (5%) en een specialist in het ziekenhuis (2%). Er waren nauwelijks tot geen verschillen in percentages tussen wedstrijd- en recreatieve bodybuilders.

1998 - Handel in doping

In het eerste uitvoerige Nederlandse onderzoek naar de handel in doping werd in een deelonderzoek gekeken naar de handel via internet (Koert en van Kleij, 1998). Een onderzoeker ging na of het mogelijk was via internet dopinggeduide middelen te kopen om zo een indruk te krijgen van de werkwijze. Ten tijde van het onderzoek waren er zo'n 1½ miljoen internetaansluitingen in Nederland. Ook werd gekeken naar nieuwsgroepen en bulletinboards en hoe daar over gebruik en handel werd gesproken en hoe handelaren ook daar actief zijn.

Men concludeerde toen (blz. 124): 'Er is een aantal handelaren in dopinggeduide middelen actief op internet. Het is niet eenvoudig deze via de zoekmachines op te sporen. Het is daarentegen wel mogelijk om via deze weg alle mogelijke sites omtrent het gebruik van dopinggeduide middelen te vinden. Op een aantal van deze sites worden de adressen van handelaren in afslankmiddelen op amfetamine-basis, schildklierhormonen, anabole steroïden, clenbuterol, en groeihormoon te koop aangeboden; op een aantal sites worden deze adressen ook gratis beschikbaar gesteld. Handelaren zijn daarentegen wel actief in bepaalde discussiegroepen en nieuwsgroepen op internet, waarin bodybuilding, fitness of het trainen met gewichten centraal staat. In dergelijke groepen

plaatsen de handelaren min of meer advertenties. Het contact tussen handelaren en gebruikers verloopt voornamelijk via e-mail. De middelen worden, meestal na betaling, per post thuisbezorgd.'

Er werden in het rapport geen specifieke aanbevelingen over internethandel gegeven.

Tabel 1. *Herkomst anabole steroïden (meerdere antwoorden mogelijk) (de Boer e.a. 1996).*

	Vrouw (n= 10)		Man (n=116)		Totaal (n=128*)	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Huisarts						
Ja			10	8,8%	10	8,1%
Nee	10	100%	103	91,2%	113	91,9%
Sportarts						
Ja	1	10%	5	4,4%	6	4,9%
Nee	9	90%	108	95,6%	117	95,1%
Specialist						
Ja			2	1,8%	2	1,6%
Nee	10	100%	111	98,2%	121	98,4%
Trainer/coach						
Ja	6	60%	41	36,3%	47	38,2%
Nee	4	40%	72	63,7%	76	61,8%
Tussenpersoon						
Ja	4	40%	65	57,5%	69	56,1%
Nee	6	60%	48	42,5%	54	43,9%
Bodybuilders						
Ja			9	8,0%	9	7,3%
Nee	10	100%	104	92,0%	114	92,7%

* Van 2 personen was het geslacht niet bekend.

2002 – Doping en Handel

In 2001 is een wetwijziging van kracht gegaan mede als gevolg van de bevindingen van het onderzoek *Handel in doping* uit 1998. Illegale handel in geneesmiddelen werd ondergebracht in de Wet op de Economische Delicten (WED). Dit was bedoeld om de dopinghandel beter te kunnen bestrijden. Om na te gaan of de wetwijziging effectief was werd in 2002 een quick scan uitgevoerd naar de aard en omvang van de illegale handel in dopingmiddelen (Oldersma e.a., 2002). Hiervoor zijn 61 personen geïnterviewd. De vraag ten aanzien van deze methode is echter wel hoe goed geïnterviewden een beeld hebben van de illegale handel. De algemene indruk van hen is dat het overgrote deel van de gebruikers de dopingmiddelen verkrijgt via contacten met vrienden, medesporters en trainers, met name uit het sportscholen- en fitnesscircuit. Het internet zou als medium voor de handel wel 'sterk in opkomst zijn', aldus enkele geïnterviewden. De prijzen via internet zouden naar schatting wel 50% hoger liggen dan de prijzen via het sportscholen- en fitnesscircuit.

2003 – TNO-determinantenonderzoek

In 2003 is ter voorbereiding op een gedragsgerichte voorlichtingscampagne binnen de fitnessbranche een onderzoek uitgevoerd onder kleine groepen niet-gebruikers, gebruikers en ex-gebruikers van dopinggeduide middelen. In het onderzoek van Detmar e.a. (2003) was er onder (ex)gebruikers (in totaal waren dat 30 respondenten) wel naar de herkomst van het middel of de middelen bij de eerste keer gebruik gevraagd, maar de resultaten daarvan zijn uiteindelijk niet in het rapport opgenomen. TNO is recentelijk gevraagd om alsnog deze niet verder bewerkte data te leveren, maar de data zijn 5 jaar afronding van het onderzoek gewist.

2005 - NPO

In 2005 is het derde Nationaal Prevalentie Onderzoek gedaan door het IVO onder de algemene bevolking van 15 tot en met 64 jaar (Rodenburg e.a., 2007). Dit is een vierjaarlijks onderzoek naar het gebruik van alcohol, drugs, tabak, slaap- en kalmeringsmiddelen en ook prestatieverhogende middelen. Voor het eerst werd parallel aan de 'gewone' vragenlijstmethode ook een internetpanel bevestigd. Aan dat internetpanel werd aan de gebruikers van prestatieverhogende middelen gevraagd waar zij hun middelen vandaan haalden en internet was een van de antwoordopties. Deze resultaten uit de secundaire analyse zijn niet in het NPO-eindrapport verwerkt, maar wel in het rapport van de Gezondheidsraad (2010; blz. 65). Zestig respondenten hebben de vraag beantwoord. Meerdere antwoordopties waren mogelijk. In tabel 2 zijn de percentages te zien. Bijna 30% van de gebruikers gaf aan middelen via internet te verkrijgen.

Tabel 2. Waar halen gebruikers hun doping vandaan? (meerdere antwoorden mogelijk) (Rodenburg e.a., 2007).

1. Sportschool	36,4%
2. Vrienden/kennis/familie	32,7%
3. Internet	29,1%
4. Winkel/drogist/smartshop	21,8%
5. Arts	12,7%

2005 – Kwaliteit illegale dopingmiddelen

Om een actueel en representatief inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van illegaal verhandelde dopinggeduide middelen in Nederland is in 2005 een onderzoek uitgevoerd (de Hon & van Kleij, 2005). Diverse door de IGZ in beslag genomen middelen plus een aantal voor het onderzoek gekochte middelen zijn geanalyseerd. De conclusie was dat de kwaliteit slecht was. Maar liefst 50-60% van de producten levert niet wat op de verpakking gedeclareerd wordt en wijkt minimaal 10% daarvan af. De onderzoekers concluderen dat 'internet vooralsnog meer een plek van informatievoorziening is dan een belangrijke aankoopbron van middelen'.

Echter, een ander deel van het onderzoek – namelijk de interviews – duiden er op dat internet 'geen grote vlucht neemt, maar dat de internetverkoop wel stijgt'. Men meldt, dat rechtstreeks via een dealer kopen het voordeel zou hebben dat het niet in beslag kan worden genomen door de douane en dat de kans op vervalsingen kleiner is, althans in de ogen van de koper.

Via internet kopen door de onderzoekers bleek niet altijd succesvol te zijn. Slechts in 22% van de bestellingen werd er daadwerkelijk geleverd. Verder was internet vaak duurder dan de traditionele handel, hoewel de prijzen enorm variëren. Overigens was de kwaliteit vergelijkbaar (slecht) met de traditioneel verkregen middelen.

2005 – Stimulerende zaken opgespoord

In een tweede evaluatie-onderzoek van Intraval naar de gevolgen van de wetwijziging voor de bestrijding van doping in de sport is uitgebreider naar de handel via internet gekeken (Snippe e.a., 2005). In het onderzoek komen diverse zaken die in eerdere onderzoeken naar voren kwamen ook terug. Zo schat men in dat de internethandel over het algemeen duurder is. Ook sluiten ze aan bij de stelling dat het minder betrouwbaar is, al is dit niet geverifieerd door laboratoriumanalyses. Voor de consument is de vraag – gezien de anonimiteit – of de bestelling daadwerkelijk geleverd wordt na betaling.

In 2001 is door de KLPD een internetonderzoek gedaan en de resultaten daarvan zijn opgenomen in dit rapport. Zij inventariseerde 420 sites, veelal uit Amerika en slechts enkelen uit Nederland. In dit Intraval-onderzoek werd er ook een internetscan gemaakt in de periode eind 2004 tot begin 2005. Daarbij is naar sites gekeken, maar ook naar forums en usergroepen. De onderzoekers geven aan dat het vrijwel onmogelijk is om uitspraken te doen over het aantal internetpagina's en het aantal bedrijven dat doping via internet aanbiedt. Internet groeit en blijft groeien en sites worden soms verplaatst. Internet is vooral van belang voor informatie-uitwisseling. Zowel op websites als op forums is veel informatie te verkrijgen over waar spullen te koop zijn, over de betrouwbaarheid, wat de ervaringen zijn etc. In dat opzicht faciliteert internet de handel van doping. Het bestrijden van handel via internet is lastig, omdat bevoegdheden van de IGZ niet verder reiken dan de grens, terwijl de internethandel grensoverstijgend is.

2009 – Kwakzalverij via internet

In 2008 deed de Consumentenbond een onderzoek naar de betrouwbaarheid van diverse soorten medicijnen die gekocht waren via internet (Consumentenbond, 2009). Volgens de WHO is van alle via websites verhandelde medicijnen 50% vervalst (WHO, 2010). De Consumentenbond kocht via internet 21 verschillende middelen, waaronder o.a. vermageringspillen en spierversterkers (anabole steroïden). Normaal gesproken zijn de meeste middelen alleen op recept verkrijgbaar. Van de 82 bestellingen werden er 47 pakketjes geleverd (57%). Van enkele ontvangen afslankmiddelen bleek er efedrine en rimonabant in te zitten. Rimonabant is vanwege ernstige bijwerkingen in Europa van de markt gehaald. Van de 13 bestelde afslankmiddelen (efedrine, rimonabant) werden er 8 ontvangen, waarvan bij 4 de hoeveelheid werkzame stof meer dan 10% afweek. In 2 ervan zat een werkzame stof die er niet in hoorde. De 6 bestelde anabolica (deca-durabolin, stanozolol) werden allen geleverd, maar bij 3 bleek de hoeveelheid werkzame stof meer dan 10% af te wijken. Een bijkomende ervaring is dat eenmaal een groot bedrag van een creditcard werd afgeboekt na betaling van de geneesmiddelen. Kortom, er zitten niet alleen gezondheidsrisico's, maar ook financiële en vanwege het verbod op illegale handel ook juridische risico's aan het kopen via internet.

Als we de onderzoeken samenvatten dan kan gesteld worden, dat het lijkt dat de handel van illegale doping via internet toeneemt, net als de toename van het internetverkeer. Er zijn enige indicaties dat deze middelen vaker vervalst zijn dan de 'reguliere' dopinghandel, maar uitsluitel kan alleen maar verkregen worden door laboratoriumanalyses. De meest recente schatting geeft aan dat zo'n 30% van de gebruikers via internet dopinggeduide middelen koopt. Internet speelt een onmiskenbare rol in de informatievoorziening en ook bij het zoeken naar koopmogelijkheden. Onduidelijk is welk percentage van de gebruikers gebruik maakt van die informatievoorziening. Naast gezondheidsrisico's zitten er ook financiële en juridische risico's aan kopen van illegale doping via internet.

Eigen internetonderzoek

Inleiding

Vooraf was al duidelijk dat een compleet beeld van de internethandel van illegale dopinggeduide middelen niet mogelijk was, gezien de hoeveelheid sites en de veranderbaarheid. Ter illustratie: in de periode medio november 2009 tot medio februari 2010 is met de zoekterm 'anabolen te koop' gezocht via Google. In november leverde deze zoekterm 6.700 hits op en in februari maar liefst 8.140 hits en in juni 2010 weer 6.050 hits. Dit geeft al aan dat het 1. om veel pagina's gaat en 2. dat er sprake is van een grote dynamiek. Sites verdwijnen ineens en/of duiken weer ergens al of niet met een andere naam op. Het is vrijwel onmogelijk om een goed kwantitatief beeld te krijgen.

Het doel van dit eigen onderzoek was dan ook om een globaal beeld te krijgen, met name gericht op indicaties voor mogelijke gezondheidsschade doordat onverantwoorde adviezen worden gegeven qua hoeveelheden en duur van een kuur, makkelijk over gebruik gepraat wordt, niet gewaarschuwd wordt voor bepaalde bijwerkingen e.d. Een dusdanige analyse ontbreekt voornamelijk in de beschikbare onderzoeksgegevens.

De selectiecriteria waren vooraf:

- Websites die anabolen aanbieden en zich (ook) op de Nederlandse markt richten;
- Websites die anabolen aanbieden, zich (ook) op de Nederlandse markt richten én daarnaast ook nog informatie en advies geven;

Websites/adverteerders die de term 'anabolen' gebruiken maar leiden naar allerlei sportvoedingssupplementen als Endostim en Tribulus (natuurlijke testosteronboosters en alternatieven) zijn grotendeels genegeerd.

Gestart is met de algemeen geformuleerde zoekterm 'anabolen te koop' die de gemiddelde surfer, die relatief onbekend is met het onderwerp 'anabole steroïden' maar wil weten waar hij ze kan kopen, waarschijnlijk zal intikken. Deze surfer is ook op zoek naar informatie over soorten anabole steroïden en hoe die te gebruiken zijn (kuuradviezen e.d.). In principe is gekeken met die persoon in het achterhoofd. Er is ook ter controle met andere zoektermen gezocht en de indruk is dat het aantal hits wel iets verschilt, maar dat min of meer dezelfde sites worden gevonden.

Op basis van de vele duizenden sites zijn de bovenste 200 hits/sites bekeken. Er is gezocht naar een zo groot mogelijke diversiteit en daarom zijn sterk vergelijkbare sites overgeslagen. Uiteindelijk zijn 40 anabolensites geselecteerd.

Aanvullend is ook gekeken naar sites die groeihormoon verkopen middels de zoekterm 'groeihormoon kopen' wat 7.860 hits opleverde (19 februari 2010). Hier kwamen ook veel niet voor dit onderzoek relevante sites naar voren plus de diversiteit was beperkter en daarvoor is een kleinere selectie van 6 sites geselecteerd die een algemeen beeld schetst.

Hieronder is een opsomming te vinden van de sites over anabole steroïden en vervolgens groeihormoon die uiteindelijk geselecteerd zijn. Allereerst wordt de URL genoemd. Daarna volgt een korte impressie van de site en vervolgens

worden risicofactoren voor de gezondheid aangegeven. Achter iedere site is middels één of meerdere sterren informatie over de herkomst van de site gegeven:

- * Nederlandse website gericht op de Nederlandse markt;
- ** Nederlandstalige website gericht op Nederlandse en buitenlandse markt;
- *** Engelse (anderstalige) website, ook gericht op buitenlandse markt, waaronder Nederland.

Deze classificatie heeft in juni 2010 plaatsgevonden en bij de sites waar geen ster(ren) staan kon deze herclassificatie niet plaatsvinden, omdat de website inmiddels verwijderd was.

Websites over anabole steroïden

1a. <http://sport.tweedehands.net/sportpreparaten/anabolen-steroide-te-koop3.html>

Impressie: De verkoper (Roy) staat met naam en telefoonnummer op de site. Je kunt hem ook mailen; te bereiken via body2008@live.nl. Persoonlijke begeleiding is ook mogelijk.

Risico: Waarschijnlijk (deels) aanbod van underground labs, mogelijk dus geen steriele productiewijze met risico's op vervalsingen en vervuilingen. *

2a. <http://www.vitamineweb.nl/Webwinkel-Category-25322/Anabolische-supplementen.html>

Impressie: Hier zijn 'grijze supplementen' zoals 17-HD en Hyperdrol te koop. Met grijze supplementen wordt bedoeld dat de inhoud qua ingrediënten legaal lijkt, maar dat in de omschrijving en de reclame over de producten eigenschappen aan het product worden toegekend die veel lijken op die van anabole steroïden. Ook worden soms waarschuwingen gegeven, zoals niet gebruiken door zwangere vrouwen, als je jonger bent dan 18 jaar e.d.

Risico: Supplementen zouden dopinggeduide stoffen (designersteroïden) kunnen bevatten die niet op de verpakking staan. *

3a. <http://bodybuilding.startkabel.nl/forum/?id=789>

Impressie: Allerlei dopinggeduide middelen, zoals Dianabol, Testosteron, Sustanon, Winstrol, Oxymetholone, hGH (groeihormoon) etc.) worden hier te koop aangeboden 'tegen de beste prijs'. Je kan de email van het forum gebruiken om te bestellen, maar je kunt het ook afhalen.

Risico: Aanbod (deels) afkomstig van underground steroidlabs, mogelijk geen steriele productiewijze en risico op vervalsingen. *

4a. <http://anabolenonline.tk>

Impressie: Hier staat een overzicht van anabolen met prijzen, onder meer bekende producten van Golden Gear.

Risico: Het betreft een illegaal aanbod, mogelijk geen steriele productiewijze, advies over werking en gebruik, maar onder het motto 'de sporter is zelf de schuldige als het misgaat', positief taalgebruik over gebruik van anabolen. Een beginnerskuur wordt eufemistisch omschreven als 'bread & butter' en is al direct hoog gedoseerd (500 mg totaal per week van diverse soorten anabole steroïden en bijwerkingbestrijders).

5a. <http://www.marktplaza.nl/ANABOLEN-STEROIDE-Te-Koop-7858056.php>

Impressie: Hier komt weer adverteerder Roy naar voren. Deze persoon kom je op diverse plaatsen tegen.

Risico: Aanbod (deels) afkomstig van underground steroidlabs. Een van de vele kleine aanbieders die via advertenties te bereiken is.

6a. <http://www.anabolen-info.net/>

Impressie: Noemt zichzelf 'de anabolen university'. Zoeken ook 'wederverkopers' (resellers). Er wordt bij het aanbod verschil gemaakt tussen 'human grade' – dit zijn legaal geproduceerde middelen – en de huismerken van underground labs.

Risico: Aanbod grotendeels afkomstig van underground labs, doseringen hoger dan op de verpakking staat (brengt dat als een concurrentievoordeel), mogelijk niet steriele productiewijze, eenzijdige en positieve beschrijving van gebruik, aanbiedingen met fikse korting. *

7a. <http://sport.aanbodpagina.nl/te-koop-anabolen>

Impressie: Kunt mailen voor een lijst supplements86@hotmail.com.

Risico: Het aanbod (deels) afkomstig van underground steroidlabs, mogelijk niet steriele productiewijze.

8a. <http://pharmacon.priv.se/>

Impressie: Belgische aanbieder (verzenden kan, maar liever afhalen in Antwerpen). Het zijn vooral Golden Gear producten (underground steroidlab), maar vermeld ook 'human grade'-merken als Organon en Norma Hellas. De 'human grade'-merken zijn meestal afkomstig van fabrikanten die weliswaar een licentie voor het voeren van de merknaam hebben, maar die hun producten vooral afzetten in het niet-medische circuit (sporter, cosmetische sporters, bodybuilders).

Risico: Aanbod (deels) anabolen van underground labs e.a. dopinggeduide middelen. Ook diverse spuit en kuuradviezen.

9a. http://www.giantpt.com/Steroïden/GIANT_Steroïden.html

Impressie: Onder het mom van 'ik bied alleen informatie aan' is deze website één grote aanbeveling voor het gebruik van anabolen waarbij je doorverwezen kunt worden naar 'betrouwbare aanbieders'. Citaat op de site: "Wil je anabole steroïden via het internet bestellen, maar kom je er niet achter welke leverancier betrouwbaar is? Ga dan naar Steroid Encyclopedia!. "Een absolute aanrader!" Naast de contactgegevens van die zogenaamde betrouwbare leveranciers van steroïden staat de site vol met informatie over de diverse middelen, heel veel voorbeelden van cycles (dit zijn kuren), een groot en actief message board en nog veel meer. Heel goed mogelijk dat hij – een bekende Nederlandse personal trainer - door reclame te maken zelf een fikse korting krijgt van underground leverancier voor zijn eigen spullen. Zie black market prices van www.steroid.com.

Risico: Onevenwichtig positieve toon over gebruik, advies over hoe en wat te gebruiken, enthousiaste doorverwijzing naar Steroid Encyclopedia ('een must!'). *

10a. <http://www.steroid-encyclopaedia.com/?hop=giantpt>

Impressie: Grote steroïdenwebsite die veel informatie biedt en stelt snel en veilig overal naar toe te verzenden.

Risico: Onevenwichtig positieve toon over gebruik, advies over wat en hoe te gebruiken, heel veel voorbeelden van kuurschema's, en contactgegevens van

'betrouwbare' leveranciers van steroïden. Positioneert zichzelf als de enige betrouwbare informatiebron over anabole steroïden en verwante middelen. ***

11a. <http://www.jontoshmatov.com/links/website.asp?ID=2794>

Impressie: Aanbieder die vooral verwijst naar International Pharmaceutical (IP) de oudste underground anabolenfabrikant:

http://www.ipinfo.cc/index2_noban.php. Deze site is in vijf talen, waaronder Duits en Engels. Bestaat al 20 jaar.

Risico: Mogelijk niet steriel geproduceerd, al beweren ze van wel. Doseringen zijn hoger dan op de verpakking staat, wordt als voordeel t.o.v. concurrenten genoemd.

12a. http://www.roid4u.com/index.php?main_page=index&manufacturers_id=2&sort=20a&language=NL

Impressie: Aanbieder voor de Nederlandstalige markt met computervertaalde teksten (wat tot bizarre vertalingen leidt, zoals 'mondelijke steroïden' voor orale anabolica). Zou een portal van een Engelse aanbieder kunnen zijn.

Risico: Producten undergroundlabs mogelijk niet steriel geproduceerd. **

13a. <http://www.isteroids.com/steroids/Buy%20Steroids.html>

Impressie: Betrouwbare verkopers volgens www.isteroids.com en een van de belangrijkste en meest geraadpleegde anabolenwebsites. Verkoopt wereldwijd en bevat zeer veel informatie over werking en gebruik van anabole steroïden en andere dopinggeduide middelen. Ze stellen eer in hun werk: *'We take special pride in offering our customers the finest and best quality steroids available'*.

Risico: De overload aan informatie en vlotte toon geven de indruk van een doorsnee 'warenhuis', eenzijdig positieve informatie over gebruik. Je kunt ook de kuren gebruiken die Schwarzenegger, Brad Pitt en Hugh Jackman (Wolverine van 'The X-Men') hebben gebruikt, zodat je wat meer op je 'idolen' kunt gaan lijken.

14a. <http://www.anabolicsteroids.org/>

Impressie: Heeft een nieuwe aanbieder (sinds 2007): *"A new and exciting line by a company (Asia Pharma Ltd. was established in 2007) committed to produce products as per international BP/ USP standards.* Beweert anabolen en andere producten aan te bieden van legale farmaceuten in Europa en Azië. Hebben ook aanbiedingen.

Risico: De taal waarin het aangeboden wordt, alsof het niet om medicijnen gaat. 'Alle sporters gebruiken het', 'Makkelijk te gebruiken', 'Uitstekende resultaten ook voor de beginner', e.d. Kortom, een 'gewoon warenhuis'. ***

15a. <http://www.steroid.com>

Impressie: Grote aanbieder met veel informatie en een nieuwsprogramma, getiteld 'Injected', waarin het ongezonde imago van anabole steroïden volledig van tafel wordt geveegd als allemaal 'propaganda'. Heeft een eigen 'roid store'. Je kunt makkelijk online betalen. Dit soort websites zijn zeer professioneel, met hele aansprekende 'niewsbulletins', een 'tone of voice' zo van 'bij ons ben je aan het goede adres, veel informatie, ook over wat je vooral niet moet doen en super koosjere handel. Info over zwarte markt prijzen – met prijsoverzicht.

Risico: Positief taalgebruik over anabole steroïden, kuurschema's en andere adviezen hoe te gebruiken. ***

16a. <http://www.buysterooids.com/>

Impressie: Aanbieder van met name orale anabolen en verwante middelen. Met kortingen en bij stevige bestelling gratis een pot groeihormoon erbij.

Risico: De videonieuwsrubriek 'Injected' prijst het gebruik van anabole steroïden aan onder het mom van 'onbevooroordeelde informatie', zet artsen die waarschuwen weg als kleingeestige leugenaars. De hele 'tone of voice' is: gebruik is prima als je weet wat je doet en laat ons je betrouwbare partner zijn.

17a. <http://www.steroidology.com/>

Impressie: Veel informatie over werking en gebruik anabole steroïden en andere dopinggeduide middelen. Op het deel <http://www.steroidology.com/affiliates/> staat een waslijst links waar je anabolen en andere middelen kan bestellen; ook in Nederland.

Risico: Taalgebruik positief ten opzichte van gebruik. Bijwerkingen worden toegeschreven aan 'ondeskundig gebruik'. ***

18a. <http://www.steroidsources.com/index.php>

Impressie: Uitgebreide website met veel informatie over werking en gebruik van middelen. Het kan ook besteld worden. Hun mission statement is: '*It is our goal to help you become a more informed consumer especially in buying drugs like steroids to help you achieve your goals of becoming a better athlete*'.

Risico: Aanprijzen van anabole steroïden en andere middelen, positief taalgebruik ten opzichte van gebruik, opvoeren van filmsterren die ook gebruiken.

Videobeelden die het gebruik in positief daglicht zetten. ***

19a. <http://www.steroids4u.net/>

Impressie: Website die gelijk duidelijk maakt waar het om gaat: we bieden goedkope anabole steroïden, we verzenden naar Europa, we zijn geen farmaceut maar een team van bodybuilders en artsen, we leveren snel, we geven online advies over gebruik.

Risico: Mogelijk deels aanbod van underground labs, met risico van niet steriele productiewijze, positief taalgebruik ten opzichte van gebruik, online adviezen over gebruik. Het noemen van artsen in het begeleidingsteam wekt de indruk dat het medisch verantwoord zou zijn. ***

20a. <http://www.steroidshop.net/>

Impressie: Anabolenwebsite met sponsors (waar je kan bestellen en ook franchise-dealer kan worden). Geen recept nodig. Met pakkende reclameslogan, zoals: 'Wat u nodig hebt, wanneer u het nodig hebt', via de link naar een verwante site (<http://www.steroidshop.org>). Veel informatie over steroïden en gebruikadviezen.

Risico: Gebruiksadviezen, positief taalgebruik ten opzichte van anabolen, mogelijk deels aanbod van underground labs, met risico van niet steriele productiewijze. ***

21a. www.anabolicplaza.co

Impressie: E-mailen, code aanvragen - bestellen - zijn Hagenezen die veel producten van Nederlands fabrikaat verkopen. Hebben connecties met alle 'labs'. Ook insuline is hier te koop.

Risico: Aanbod mogelijk deels van underground labs, met risico van niet steriele productiewijze.

22a. <http://www.buyonlinesteroids.com/>

Impressie: Aanbieder van anabolen en verwante middelen. Info over werking en gebruik van middelen. Waarschuwt voor bijwerkingen, maar dat lijkt verder om zich in te dekken.

Risico: Adviezen over gebruik van middelen, positief taalgebruik ten opzichte van middelen. ***

23a. <http://www.steroidanabolic.com/>

Impressie: Aanbieder van anabolen en verwante middelen, snelle levering. Uitgebreide informatie over werking en gebruik van middelen, spuitadviezen, en welke anabolen het meest effectief zouden zijn. ***

Risico: Adviezen over gebruik, spuitadviezen, positief taalgebruik ten opzichte van middelen.

24a. <http://thairoids.com/>

Impressie: Thaise aanbieder die overal naartoe verzendt, behalve naar de Verenigde Staten. Contact leggen met thaisteroidco@gmail.com.

Risico: Aanbod lijkt van legale en underground labs afkomstig. ***

25a. <http://www.steroidworld.com/>

Impressie: Canadese aanbieder die op aanvraag een lijst van 'leveranciers' levert met ratingsysteem naar betrouwbaarheid. Via de feedback van afnemers stijgen of dalen verkopers van anabolen met stip. Verder veel informatie over de verschillende middelen en gebruik.

Risico: Advies over gebruik van middelen, positief taalgebruik ten opzichte van middelen. ***

26a. <http://www.24hoursppc.org/>

Impressie: Aanbieder die ook betreft van diverse undergrounds labs, zoals British Dragon. Per product worden ook voor en nadelen besproken (zoals vocht vasthouden, acne, e.d.) en met welke andere anabolen het goed is te combineren.

Risico: Adviezen over gebruik, positief taalgebruik ten opzichte van middelen, underground labs met risico van niet steriele productiewijze. ***

27a. <http://bodybuilding.eu.com/>

Impressie: Een pagina van Vitanatural.eu. Website in tal van Europese talen, waaronder Nederlands, waar allerlei hormonen, prohormonen en seksuele stimulantia te koop zijn. Van anabolen tot groeihormoon tot prohormonen. Alle producten zijn getest door U. S. Agentschap voor de Food and Drug Safety (FDA), zeggen ze. Bij de Nederlandse vertaling staat een adres in Amsterdam. Bij de Duitse vertaling staat een ander adres in Amsterdam, bij de Franse vertaling een adres in Frankrijk, bij de Zweden een Zweeds adres. Maar als centraal adres wordt een adres in Orlando, USA gegeven.

Risico: Onduidelijke herkomst van de producten. ***

28a. <http://www.elitefitness.com/>

Impressie: Grote website die veel info geeft en naast diverse steroïdenhandboeken zelfs een handboek – The secrets of mail order steroid succes - te koop heeft met een lijst van beste aanbieders internationaal! <http://www.elitefitness.com/reports/secrets/> en hoe je het best anabolen kunt smokkelen.

Risico: Adviezen over gebruik en smokkel, positief taalgebruik ten opzichte van middelen, spectaculaire voor en na foto's, heeft veel advertenties van verkopers.

29a. <http://www.newsteroid.com/>

Impressie: Eenvoudig te bestellen – you pay, we ship! Grote lijst met middelen.
Risico: Adviezen over gebruik en combinaties, positief taalgebruik ten opzichte van middelen, ook underground labs met risico van niet steriele productiewijze.

30a. <http://www.somatropin.net/>

Impressie: Fabrikanten van groeihormoon hebben de website somatropin.net gelanceerd. De website wil gebruikers voorlichten en misbruik van groeihormoon tegengaan, aldus een persbericht. Maar de website lijkt in feite een slim marketinginstrument van GeneScience, de maker van groeihormoonpreparaat Jintropin. Chinese fabrikant die in de marketing vooral gericht is op sporters, bodybuilders en anti-agers. Veel informatie over de voordelen, weinig over de nadelen van groeihormoon.

Risico: Positief taalgebruik ten opzichte van middelen, eenzijdige voorlichting.

31a. <http://www.jintropin.nl/>

Impressie: Nederlandse website waar je Jintropin groeihormoon kunt bestellen.
Risico: Gebruik van groeihormoon zonder medische indicatie en begeleiding. *

32a. <http://www.pharmasport.org/>

Impressie: Steunt voornamelijk op twee grote undergroundlabs: British Dragon en Flor Medico Labs. Je kan hier contact opnemen en bestellingen plaatsen.
Risico: Underground labs met een risico van niet steriele productiewijze. ***

33a. <http://www.flormedicolabs.com/>

Impressie: Underground lab. Je kan middelen bekijken en je krijgt productinformatie die vooral voor bodybuilders van belang is (vochtretentie, hoe lang het in je systeem blijft, e.d.). Je kunt via een contactformulier bestellingen plaatsen.

Risico: Underground labs met risico van niet steriele productiewijze.

34a. <http://britishdragon.name/>

Impressie: Underground lab, in Thailand? Je kan middelen bekijken en krijgt productinformatie over werking en nut van het product. Je kan via een contactformulier je bestellingen plaatsen.

Risico: Underground labs met risico van niet steriele productiewijze.

35a. <http://www.anabolicweb.com/>

Impressie: Redelijk uitgebreide website met veel informatie over de verschillende middelen en waar ze het best voor gebruikt kunnen worden. Veel voorbeelden van combinaties en cycles (kuurschema's), met uitgesproken ideeën over hoe het best te gebruiken. "Wie slim gebruikt, zal nauwelijks bijwerkingen ervaren". Ze hebben ook een opvallende disclaimer: "ANABOLICWEB.COM website was developed to inform professional bodybuilders who legally have the right to use anabolic steroids. We do not encourage the use of any medications mentioned on this website." Zeer kenmerkend voor veel anabolenwebsites: enthousiaste

bespreking van gebruik en uitgebreide informatie... maar zeggen gebruik niet aan te moedigen.

Risico: Advies over gebruik van middelen, positief taalgebruik ten opzichte van middelen. Ook underground labs met risico van niet steriele productiewijze. ***

36a. <http://www.ibuysteroids.com/>

Impressie: Aanbieder die veel doet met British Dragon. Hebben zoals ze dat zelf noemen 'hands on knowledge with anabolic products'. Hun missie: zoveel mogelijk tevreden klanten. Productinformatie toegesneden op bodybuilders, evenals de productkeuze, die vaak aangeboden worden in speciale combinatiepakketten voor massa of definitie of een combinatie voor andere doelen. Veel informatie over welke anabolen het meest geschikt zijn voor welke doeleinden. Heeft nog een aparte 'winkel' onder de naam <http://www.roid-shop.com/>.

Risico: Advies over gebruik van middelen, positief taalgebruik ten opzichte van middelen. Voornamelijk aanbod van underground labs met risico van niet steriele productiewijze. ***

37a. <http://www.buyanabolicsteroid.com/>

Impressie: Niet voor Amerika, alleen voor Nederland, Engeland, Denemarken en nog een paar landen die mazzel hebben. 'Goed en goedkoop'.

Risico: Advies over gebruik van middelen, positief taalgebruik ten opzichte van gebruik van middelen. Voornamelijk aanbod van underground labs, met risico van niet steriele productiewijze. ***

38a. <http://www.steroidsrx.com/>

Impressie: Grote website, linkt door naar <http://cibexolabs.com/> voor heel Europa. Heeft ook een link naar <http://legalsteroids.com/>. *'Through years of dedicated research at our top quality facilities, SDI-LABS unleashes its new hardcore line of muscle building products that are guaranteed to promote massive muscular gains incredibly fast! These products are extremely powerful, yet technically considered dietary supplements and available without a prescription! Our biochemical researchers have intricately produced this product line of highly advanced anabolic compounds to keep you completely satisfied... cycle after cycle!' Designer steroiden!* Maar al lang niet meer zo legaal nu de DEA zich steeds meer op de lijst met 'verboden stoffen' richt.

Zeer veel informatie op de website. Hoewel alles gericht is op gebruikers tot en met artikelen en middelen hoe dopingtesten te ontduiken, inclusief lijst met wetenschappelijke literatuur, of hoe je anabolen kunt kopen in Thailand of Mexico, is er soms ook verrassend negatieve informatie over het gebruik van (hoge doseringen) anabolen te vinden, zie http://www.steroidsrx.com/Articles/Anabolic_Steroids.cfm over agressie en psychische problematiek.

Risico: Advies over gebruik van middelen en het ontwijken van tests, voornamelijk positief taalgebruik ten opzichte van middelen. Aanbod ook van underground labs met risico van niet steriele productiewijze. Ook aanbod van designer steroiden. ***

39a. <http://www.gosteroids.com/index.php>

Impressie: Een verzamelplaats van talloze anabolenaanbieders en websites waar je anabolen en andere middelen kan bestellen en waar leveranciers kunnen

adverteren. Zoals adverteerder <http://www.massroids.net/> die veel met underground labs werkt en stuntprijzen heeft.

Risico: Onder de aandacht brengen van 'illegale' websites. ***

40a. <http://www.anabolenkuurtje.com/>

Slogan: 'Voor al uw anabolica en aanverwanten tegen een betaalbare prijs'.

Impressie: aanbod van human grade en underground anabolica. Er is, zoals vaker bij dit soort websites, een korte tekst waarin gesteld wordt dat je niet te licht over het gebruik van anabole steroïden moet denken. Om daarna verder te gaan dat je de meeste negatieve informatie naast je neer kan leggen, en je vooral verder moet verdiepen in de materie. Ook hier – vaak worden teksten op Nederlandse websites van elkaar overgenomen – de stelling dat de gebruiker zelf schuldig is als het misgaat.

Risico: deels aanbod van underground labs, waarbij mogelijk geen steriele productie van de middelen. Positief taalgebruik over gebruik van anabole steroïden, en ook hier de uitdrukking 'bread & butter' kuur voor een beginnerskuur die al gelijk fors gedoseerd is. *

Websites over groeihormoon

1b. <http://www.nutrimax.be/groeihormoon/>

Impressie: Aanbieder van allerlei supplementen die ook vage testosteronboosters (supplementen) als Endostim en dergelijke verkopen.

Risico: Supplementen waarvan de samenstelling en kwaliteit vaag blijft.

Geclaimde werking – stimuleren van de testosteronproductie – niet bewezen. *

2b.

<http://bodybuilding.eu.com/#Das%20%3Cstrong%3EBodybuilding%3C/strong%3E-Trainin> Website van Europese aanbieder Vitanatural.eu zie nummer 27a bij bovenstaande lijst, voor impressie en risico's. **

3b. http://dheausa.com/NL_dhea_melatonine.htm

Impressie: Aanbieder in tal van Europese talen heeft 'groeihormonen te koop'.

Voornamelijk 'voorlopers' van groeihormoon, wat prohormonen en melatonine.

Risico: Onduidelijke productiewijze en samenstelling ingrediënten. **

4b. <http://www.somatropin.net/>

Impressie: Fabrikanten van groeihormoon hebben de website somatropin.net gelanceerd. Zie nummer 30a lijst boven. Op allerlei gezondheidsterreinen wordt de lof van groeihormoon gezongen, ook als 'bodybuilding enhancement drug'.

Risico: Te positief beeld van gebruik van groeihormoon en ook aanbevelingen voor oneigenlijk (cosmetische doeleinden en verhoging van seksuele prestaties) gebruik. ***

5b. <http://sport.koopjespullen.nl/fitness/230733--hgh-groeihormonen-alle-tops-www.anabolen-info.com.html>

Impressie: Kom je terecht bij een contact voor Golden Gear spullen. En

<http://www.anabolen-info.net/> zie nummer 6a in de bovenste lijst (anabolen te koop) voor impressie en risico. *

6b. <http://www.hgh-kopen.com/HGH-Groeihormonen6.php>

Impressie: Nederlandse website van GenSci Jintropin, Chinese fabrikant van groeihormoon. Deze website geeft ook informatie over 'anabolen kopen' en 'informatie over het gebruik van anabolen (!) steroïden'. Wordt verwezen naar underground labs als Prodigy, Extreme Powerlabs, Golden Gear, DNA Pharma, Generic Supplements, Euro Pharma. Verder allerlei groeihormoonfabrikanten en 'human grade' van labs die mogelijk een licentie hebben van Organon en Norma Hellas.

Risico: Advies over gebruik, positief taalgebruik over gebruik van middelen, underground labs met risico van niet steriele productiewijze. *

Heranalyse

De aanbieders (websites) werden op 24-6-2010 nog een keer bekeken voor eventuele veranderingen en het toevoegen van het 'sterrensysteem'. Websites waarbij geen aanleiding was om het oordeel te veranderen worden hier niet nogmaals besproken.

1a. Was ene 'Roy', nu andere particuliere aanbieder (telefoon A'dam) *

4a. Anabolenonline.tk is nu een andere website die zich richt op viagra en potentieverhogende middelen, bij de extensie .nl weer de website als in 4a. van de oorspronkelijke lijst beschreven. *

5a. Niet meer te vinden, tik je marktplaza + anabole steroïden, dan vind je wel informatie op opgelicht.nl over 'Roy', een kleine aanbieder die je op diverse websites van aanbieders van advertentieruimte tegen kwam. Er wordt gewaarschuwd voor zijn oplichterspraktijken, zie

<http://www.opgelichtopinternet.nl/cgi-bin/yabb2/YaBB.pl?num=1257697528>. Op marktplaza + anabole steroïden vind je nu <http://sport.marktplaza.nl/fitness/Anabole-te-koop-11718690.htm> een aanbieder uit Antwerpen. **

7a. Aanbod op deze website niet meer te vinden.

8a. Website niet meer te vinden.

11a. Websites die verwezen naar undergroundlab IP zijn niet meer te vinden. Op internet vind je op Duitse bodybuilding bulletin boards wel verwijzingen dat ze dan weer wel, dan weer niet 'in de lucht' zijn.

21a. Niet meer op deze link te vinden.

23a. Niet meer te bezoeken zonder je bekend te maken (what you want and where are you from).

33a. Website niet meer te vinden. Nog wel veel verwijzingen naar deze website.

34a. <http://britishdragon.name/> werkt niet meer, wel <http://www.britishdragon.com/>, recent vernieuwde website (***) waarop ook een waarschuwing te lezen valt: 'www.britishdragon.com is the only official domain of British Dragon. All other domains that seem to be associated with British Dragon present counterfeit products. The quality of these products is not guaranteed by British Dragon and they are potently hazardous to your health. British Dragon takes no liability for use of products that cannot be verified as authentic British Dragon product.' Een undergroundlab dat waarschuwt voor vervalste producten.

Algemeen beeld

Het algemene beeld is dat je diverse soorten (anabolen)sites tegenkomt waarvan hieronder een overzicht.

- Anabolenwebsites waar je direct anabolen kunt bestellen;
- Anabolenwebsites waar je direct anabolen kunt bestellen plus informatie krijgt over gebruik (kuren);
- Anabolenwebsites die veel informatie leveren over anabolen (profielen en kuuradviezen), en advertenties plaatsen van handelaren/organisaties waar anabolen gekocht kunnen worden;
- Websites die het onderwerp 'anabole steroïden' bespreekbaar willen maken, maar ondertussen toch naar het gebruik ervan toewerken, met aanbevelingen waar meer informatie (en handel) te krijgen is;
- Kleine of grotere handelaren die bij allerlei zoekertjes en aanbieders van advertentieruimte hun advertentie of aanbod plaatsen. Dit wordt bijv. aangegeven als 'klik hier voor lijst producten en contact';
- Supplementen-aanbieders die ook 'grijze supplementen' (supplementen met mogelijk dopinggeduide stoffen) aanbieden.

Conclusies & Aanbevelingen

Doel onderzoek

Het beoogd resultaat van dit onderzoek betreft:

1. Een overzicht van reeds eerder in Nederland verricht onderzoek naar illegale internethandel van dopinggeduide middelen;
2. Een globaal beeld wat er op internet wordt aangeboden aan dopinggeduide middelen t.b.v. cosmetische sporters in Nederland, in het bijzonder anabole steroïden;
3. Een analyse van (extra) gezondheidsrisico's op basis van informatie en aanbevelingen die op genoemde sites worden gegeven;
4. Aanbevelingen voor interventies op het gebied van voorlichting, preventie en onderzoek op basis van de voorgaande punten.

Conclusies

Ervaringen internetonderzoek

Wat duidelijk is geworden is dat een representatief onderzoek naar handel op of via internet bijzonder lastig is. Sites komen en gaan en dat heeft vooral te maken met de kleinere pakkans van de verkopers achter de site. De indruk bestaat bij sommige deskundigen dat handelaren tegenwoordig voorzichtiger zijn geworden met speciale websites waar spullen te koop worden aangeboden. Men zou liever via bulletinboards en discussieforums contact zoeken.

Aandeel internet

Er is weinig consumentenonderzoek naar het aandeel van internet bij het kopen van dopinggeduide middelen en bovendien zijn de onderzochte groepen klein. De meest recente schatting is die van het NPO uit 2005 (zie Gezondheidsraad, 2010) waaruit blijkt dat bijna 30% van de gebruikers via internet dopinggeduide middelen koopt. Echter, de onderzochte steekproef was klein. Internet speelt daarnaast een onmiskenbare rol in de informatievoorziening ook bij het zoeken naar koopmogelijkheden.

Als we de onderzoeken samenvatten dan kan gesteld worden, dat het lijkt dat de handel van illegale doping via internet toeneemt, net als de toename van het internetverkeer. Er zijn enige indicaties dat deze middelen vaker vervalst zijn dan de 'reguliere' dopinghandel, maar uitsluitend kan alleen maar verkregen worden door laboratoriumanalyses, wat tot op heden sporadisch is gedaan.

Stijging internethandel illegale doping?

Het is moeilijk aan te geven of er de afgelopen jaren een stijging is van de illegale dopinghandel via internet. Er zijn maar enkele spaarzame onderzoeken geweest die voor een deel bestonden uit interviews met diverse deskundigen/kenners. Het is maar de vraag hoe goed de geïnterviewden zaken konden inschatten. De onderzoeken die gebruikers hebben bevraagd op de herkomst van hun spullen betreffen doorgaans kleine aantallen (vaak enkele tientallen) ondervraagden. Dit maakt een schatting al moeilijk, laat staan om trends aan te geven.

Als gekeken wordt naar de wereldwijde illegale handel in medicijnen dan zijn er sterke aanwijzingen dat die toeneemt. De handel in illegale en vervalste medicijnen is zeer lucratief en een groot deel wordt via internet verkocht. Niet voor niets maakt de Nederlandse overheid zich daar zorgen over en is een publiekscampagne gestart om consumenten te waarschuwen voor de risico's van het kopen van medicijnen en ander medisch materiaal via internet (zie www.internetpillen.nl). De illegale handel in dopinggeduide middelen is onderdeel van deze campagne.

Gezondheidsrisico's en andere risico's

Voor een deel zijn er natuurlijk de bekende risico's bij het gebruik van anabole steroïden (Amsterdam e.a., 2010). Voorbeelden zijn: vergroting van de prostaat, belasting van lever en nieren, verhoogde bloeddruk en lichamelijke en geestelijke klachten door verstoring van de eigen hormonale huishouding, waar uiteindelijk de vervalsingen en mogelijk niet steriele productie van middelen nog eens bij komen.

Daarnaast is het hele beeld dat je bij bestudering van deze websites krijgt er een van makkelijk doen over gebruik door onder meer het hanteren van bijzonder eufemistisch taalgebruik ten aanzien van gebruik en middelen. Ook zet men de overheid en medici neer als partijen die niet te goeder trouw zijn (!) en je alleen maar bang willen maken. Een andere strategie is het creëren van een sterke voorstanders/tegenstanders tegenstelling, waardoor een verstandig afwegen van eventuele risico's wordt belemmerd en cognitieve dissonantie (het wegfilteren van informatie die niet in het eigen straatje past) wordt bevorderd.

Ook de vergelijking met populaire rolmodellen als Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone en andere 'actiehelden', die hun gespierde fysiek voornamelijk te danken zouden hebben aan het gebruik van anabole steroïden, wordt niet geschuwd. Je kan er ook zo uitzien, is de boodschap, als je maar weet welke middelen je moet gebruiken.

De gemiddelde aanbeveling voor een beginnerskuur komt al gauw neer op een combinatie van verschillende injecteerbare en orale anabole steroïden van rond de 500 mg per week; een dosering die fors boven het therapeutisch gebruik ligt. De verschillende kuren worden ingedeeld naar doel (bijvoorbeeld opbouw van spiermassa en/of verlagen van het lichaamsvetpercentage) en lopen bij gevorderde kuren op tot ingewikkelde kuurschema's waarbij over 10-12 weken meer dan 6 tot 7 verschillende middelen, exclusief de nakuur (middelen om halverwege of aan het eind van de kuur te nemen) worden ingezet.

Hoewel er op de websites, waar ook informatie wordt gegeven over hoe ze gebruikt kunnen worden, aandacht wordt besteed aan de bijwerkingen van de diverse middelen, wordt dit bijna altijd gebracht als een vermijdbaar ongemak, dat eenvoudig is op te lossen door het juist doseren en combineren van diverse middelen. Ongezonder gebruik bestaat eigenlijk niet en is voor zover het zich voordoet de schuld van de (slecht geïnformeerde) gebruiker zelf. Specifieke waarschuwingen voor bepaalde bijwerkingen, bijvoorbeeld voor vrouwen en minderjarigen worden nauwelijks gegeven, al wordt er soms voor vrouwen de waarschuwing gedaan voorzichtig te zijn met de meer androgene varianten van anabole steroïden.

Naast gezondheidsrisico's zijn andere risico's financieel en strafrechtelijk van aard. Bij het overmaken van het aankoopbedrag is niet zeker of er geleverd wordt en er is gerapporteerd over het afboeken van extra bedragen van creditcardrekeningen. Bij bestellingen uit het buitenland bestaat het risico dat de douane de spullen onderschept. Sommige leveranciers geven garanties af, dat bij een onderschepte bestelling wordt nageleverd.

Internet eerder voor beginnende gebruikers?

Uit eigen ervaringen van de onderzoekers, gesprekken met gebruikers en wat er aan de Doping Infolijn aan vragen binnenkomt komt het beeld naar voren dat de meer ervaren gebruikers betere connecties hebben binnen het sportschoolcircuit en met tussenpersonen/dealers en daar vooral hun producten betrekken. Beginnende gebruikers zullen zich waarschijnlijk eerder richten tot internet. Gelet op de verhoogde risico's van internet en het feit dat men geen ervaring heeft met gebruik zijn de risico's hierbij dus waarschijnlijk groter. Ten aanzien van informatiewinning is internet voor beide groepen belangrijk.

Aanbevelingen

Meer aandacht in preventie-activiteiten Dopingautoriteit

De bevindingen van dit onderzoek zullen gebruikt worden voor verbetering van de eigen preventie-activiteiten vooral gericht op de doelgroep: cosmetische sporters.

Zo zal er een webbericht worden gemaakt t.b.v. de Eigen Kracht-site met de belangrijkste bevindingen en waarschuwingen uit dit onderzoeksrapport. De Eigen Kracht-campagne is de campagne die cosmetische sporters waarschuwt voor de gevaren van dopinggeduide middelen en alternatieve middelen aanreikt. De Eigen Kracht-website is onderdeel van de campagne. Ook in de vaste content zal bij het onderdeel doping aandacht zijn voor de risico's van internethandel. Zo zal er ook de website www.eigenkracht.nl bij het onderdeel 'doping' een samenvatting worden geplaatst met de belangrijkste bevindingen en waarschuwingen uit dit rapport.

De Dopingautoriteit heeft een vaste rubriek in het populaire bodybuildingblad *Sport & Fitness*. Daarin zullen ook de bevindingen naar voren worden gebracht. Al eerder was internet onderwerp van deze rubriek, maar toen betrof het met name de rol van internet t.a.v. de informatievoorziening over doping (Wassink & Coumans, 2008).

Momenteel wordt er gewerkt aan een boek ('Doping, de nuchtere feiten') over de werking en bijwerking van diverse soorten dopinggeduide middelen voor cosmetisch sporters. Het boek zal eind 2010/begin 2011 verschijnen. Ook hierin zal aandacht zijn voor de handel op en via internet en de 'marketing van de dopingdealers'.

In de voorlichting aan fitnessinstructeurs in opleiding op CIOS'en en ROC's wordt al aandacht besteed aan de illegale handel en de gevaren ervan, maar die informatie zal verder geactualiseerd en uitgebreid worden met de bevindingen van dit rapport.

Tot slot, aan de Doping Infolijn komen vragen binnen van potentiële dopinggebruikers. In de informatie die verstrekt wordt zal indien van toepassing ook gewezen worden op de extra risico's van internet.

Nader onderzoek is nodig

Trends in de rol van internet als herkomst van dopinggeduide middelen bij gebruikers is belangrijk om te volgen. In toekomstige onderzoeken zou dit standaard meegenomen moeten worden. Het NPO leent zich hier goed voor.

Bekend is dat de kwaliteit van de illegale dopinggeduide middelen te wensen over laat en dat naar schatting 50-60% niet authentiek is. De vraag is hoe dat zit ten aanzien van via internet verkregen middelen. Het verdient aanbeveling om die kwaliteit en de risico's te (blijven) monitoren. Dat geldt trouwens ook voor sommige voedingssupplementen, vooral wanneer die namen hebben die op dopinggeduide middelen lijken. Uit enkele onderzoeken is gebleken dat er designersteroïden in verwerkt zaten (Geyer e.a., 2008; Parr e.a., 2009).

Sinds april 2010 bestaat er bij het VUMC een zogenaamde anabolenpoli waar (ex-)gebruikers terecht kunnen voor medisch onderzoek. Het zou zinvol zijn om een eventuele relatie tussen bijwerkingen en de herkomst van de middelen, zoals internet, in overweging te nemen. Momenteel bestaan er plannen waarbij men in een pilot-onderzoek wil kijken naar gebruik, kwaliteit van de middelen middels laboratoriumanalyses bij het RIVM en gezondheidsklachten. Het is aan te bevelen internet als parameter mee te nemen.

Meer uitwisseling en samenwerking

De illegale internethandel betreft vele gebieden. Het ministerie van VWS heeft de illegale internethandel van medicijnen als een topic gedefinieerd en vorig jaar de campagne 'Het gevaar van internetpillen' gelanceerd. Het is zinvol om met deze campagne uit te wisselen en ervaringen en informatie te (blijven) delen. Inmiddels is dat al gerealiseerd en maakt de Dopingautoriteit deel uit van een begeleidingscommissie.

Naast de reguliere geneesmiddelen kent doping ook verwantschap met drugs. Hiervoor zou contact opgenomen dienen te worden met het Trimbos-instituut om na te gaan wat hun ervaringen zijn met drugshandel via internet.

Referenties

- Amsterdam J. van, A. Opperhuizen, F. Hartgens. *Adverse health effects of anabolic-androgenic steroids*. *Regulatory Toxicology and Pharmacology* 57: 117-123, 2010.
- Boer A. de, S.F. van Haren. F. Hartgens, D. de Boer, A.J. Porsius. *Onderzoek naar het gebruik van prestatieverhogende middelen bij bodybuilders in Nederland*. NeCeDo, Rotterdam, 1996.
- Cockburn R., P.N. Newton, E.K. Agyarko, D. Akunyili, N.J. White. *The Global Threat of Counterfeit Drugs: Why Industry and Governments Must Communicate the Dangers*. *PLoS Med* 2(4): e100. doi:10.1371/journal.pmed.0020100, 2005.
- Consumentenbond. *Kwakzalverij via internet*. *Consumentengids*, oktober 2009: 32-35.
- Detmar S.B., C.H. Wiefferink, T. Vogels, T.G.W.M. Paulussen. *Sporters en sportschoolhouders over het gebruik van prestatieverhogende middelen in de sportschool*. Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken, Capelle a/d IJssel, 2003.
- Geyer H., M. K. Parr, K. Koehler, U. Mareck, W. Schänzer, M. Thevis. *Nutritional supplements cross-contaminated and faked with doping substances*. *J. Mass. Spectrom.* 43: 892-902, 2008
- Gezondheidsraad. *Dopinggebruik in de ongeorganiseerde sport*. Den Haag, publicatienr. 2010/03, 2010.
- Hon O. de, R. van Kleij. *Kwaliteit van illegale dopingmiddelen. Een inventarisatie van de kwaliteit van illegaal verhandelde dopinggeduide middelen en de gezondheidsrisico's bij gebruik*. Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken, Capelle a/d IJssel, 2005.
- Koert A.W.A., R. van Kleij. *Handel in doping. Een verkennend onderzoek naar de handel in dopinggeduide middelen in Nederland*. Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken, Capelle a/d IJssel, 1998.
- Lucassen J., M. van Schendel. *De fitnessbranche in beeld. Resultaten van de nationale fitnessmonitor*. WJH Mulier Instituut, Den Bosch/Arko Sports Media, Nieuwegein, 2008.
- Oldersma F., J. Snippe, B. Bieleman. *Doping en handel. Onderzoek naar aard en omvang van dopinghandel en ontwikkeling van indicatoren*. IntraVal, Groningen-Rotterdam, 2002.
- Parr M.K., M. Gütschow, J. Daniels, G. Opfermann, M. Thevis, W. Schänzer. *Identification of steroid isoxazole isomers marketed as designer supplement*. *Steroids* 74: 322-328, 2009.
- Rodenburg G., R. Spijkerman, R. van den Eijnden, D. van de Mheen. *Nationaal Prevalentie Onderzoek Middelengebruik 2005*. Ivo, Rotterdam, 2007.

Snippe J., C. Ogier, H. Naayer, B. Bieleman. *Stimulerende zaken opgespoord. Evaluatie wetswijziging bestrijding doping in de sport*. Intraval, Groningen-Rotterdam, 2005.

Stubbe J.H., A.M.J. Chorus, L.E. Frank, O. de Hon, P. Schermers, P.G.M. van der Heijden. *Prestatiebevorderende middelen bij fitnessbeoefenaars*. Dopingautoriteit, 2009.

Venhuis B.J., M.E. Zwaagstra, J.D.J. van den Berg et al. *Trends in drug substances detected in illegal weight-loss medicines and dietary supplements. A 2002-2007 survey and health risk analysis*. RIVM, Bilthoven, 2009.

Wassink H., B. Coumans. *Knippen en plakken, prikken en slikken: De betrouwbaarheid van info op het internet*. Sport & Fitness 145: 110-113, 2008.

WHO. *Counterfeit drugs kill! Impact*. International Medical Products Anti-Counterfeit Taskforce, WHO, 2008.

WHO. *Medicines: counterfeit medicines*. Fact sheet N° 275, WHO, 2010.